T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

CİLT 1

40. ARAŞTIRMA SONUÇLARI TOPLANTISI BİLDİRİLERİ

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI ANA YAYIN NO: 3790/1
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Ana Yayın No: 203/1

Editör
Gökhan BOZKURTLAR

27-31 Mayıs 2024 tarihlerinde Nevşehir'de düzenlenen 44. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinin katkılarıyla gerçekleştirilmiştir.

TK: 978-975-17-6109-5
ISBN: 978-975-17-6110-1

Grafik Tasarım
Nihal KARAPEK

Kapak Fotoğrafı
Kelainai / Apameia Antik Kenti'nin kuzeydoğusunda bulunan Haydarlı köyü Gökçeli Mevkii'ndeki araştırmalar. Kelainai / Apameia Antik Kenti ve Çevresi Yüzey Araştırması Projesi 2023 Yılı Çalışmaları.

Not: Araştırma raporları, dil ve yazım açısından Gökhan BOZKURTLAR tarafından denetlenmiştir. Yayımlanan yazıların içeriğinden yazarları sorumludur.

Ankara 2025

BATI AFYONKARAHİSAR PALEOLİTİK ÇAĞ YÜZEY ARAŞTIRMASI-2023 (SANDIKLI, HOCALAR, KIZILÖREN İLÇELERİ)

Berkay DİNÇER*

Serkan ŞAHİN

Göknur KARAHAN

Fatih İŞLEYEN

Afyonkarahisar, günümüzde Batı Anadolu'daki neredeyse tüm kara yollarının birbirine bağlandığı bir kavşak noktasıdır. Bu durum yer şekillerinin zorunlu kılmasından dolayı oluşmuştur. Dolayısıyla Afyonkarahisar'ın Paleolitik insan hareketleri açısından da bir kavşak noktası olabileceği düşünülmüştür. Bu ilden bir el baltası (Taşkıran ve Taşkıran 2011) hariç 2022 yılına dek hiçbir Paleolitik buluntunun bilinmiyor olması nedeniyle Afyonkarahisar'ın Paleolitik açısından taşıdığı potansiyelin keşfedilmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. İlin doğu ilçelerinde Ankara Üniversitesi DTCF Tarihöncesi Arkeolojisi Anabilim Dalından Dr. Yavuz Aydın (Aydın vd. 2024) ve batı ilçelerinde ise ekibimiz tarafından Paleolitik yüzey araştırmaları başlatılmıştır. Böylelikle Paleolitik Çağ arkeolojisi açısından neredeyse hiç araştırılmamış Afyonkarahisar ili bir anda iki Paleolitik yüzey araştırmasının yapıldığı bir il olmuştur.

2022 yılı arazi çalışmaları Merkez, Şuhut ve Sinanpaşa ilçelerinde gerçekleştirilmiştir (Dinçer vd. 2024). 2023 yılı çalışmaları Sandıklı, Hocalar ve Kızılören ilçelerinde daha önceden harita üzerinde her 10 km'de bir olacak şekilde (Harita: 1 ve 2). UTM koordinat sistemine göre rastgele sistematik olarak yerleştirilmiş örneklem gözlem noktalarının ziyaret edilmesine ve buralarda Paleolitik Çağ arkeolojisi açısından gözlemler yapılmasına yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Bu yöntem daha önce ayrıntılı olarak açıklandığı için burada yeniden açıklanmayacaktır (Web: 1, Dinçer vd. 2023). Burada amaç bölgenin herhangi bir önyargı olmadan, objektif olarak taranabilmesini sağlamaktır. Amacımız sadece bu ilimiz için değil, tüm Türkiye için uygun bir Paleolitik Çağ sistematik yüzey araştırması yöntemi geliştirmek olduğu için noktaların nerede konumlandığına bakılmaksızın ziyaret edilmeleri hedeflenmiştir.

Söz konusu ilçelerde G07- 08, F06-10, E06-10, D07-11 ve B09 numaralı noktalar yer almaktadır. Bunlar 19 adettir.

* Doç. Dr. Berkay DİNÇER, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Antropoloji Bölümü, Laleli, Fatih, İstanbul/TÜRKİYE, E-posta: berkay.dincer@istanbul.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8240-5973.

Doç. Dr. Serkan ŞAHIN, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Antropoloji Bölümü, Merkez, Kırşehir/TÜRKİYE, E-posta: serkansahin@ahievran.edu.tr, ORCID: 0000-0002-5137-805X.

Arş. Gör. Dr. Göknur KARAHAN, Ardahan Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Ardahan/TÜRKİYE, E-posta: goknurkarahan@ardahan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0228-1702.

Fatih İŞLEYEN, Afyonkarahisar Arkeoloji Müzesi Müdürlüğü, Dörtyol Mah. Turgut Özal Bulvarı No:28 Merkez, Afyonkarahisar/TÜRKİYE E-posta: afyonmuzesi@ktb.gov.tr.

2023 yılı araştırması da önceki yılda da olduğu gibi araştırma başkanına ait binek otomobil kullanılarak yapılmıştır. 2023 yılı araştırmasının yapıldığı alanlarda yer alan bazı noktalar ulaşımı kara yoluyla mümkün olamamış yerlerde konumlanmıştır. İlçelerin sınırları içinde olmasına rağmen 2023 yılı çalışmalarında B09, D09, D10, D11, F06, G07, G08 ve H07 noktalarına ulaşılması mümkün olmamıştır. Bunlar 8 adettir. Bunun nedeni bu noktaların sarp arazide konumlanmasıdır. Bunlara ulaşılamayacağı anlaşıldıktan sonra gidilebilen en yakın yerlerde gözlemler, diğer noktalarda yapıldığı gibi standart olarak yapılmıştır.

2023 yılı çalışmalarında bölgede daha önceden tespit edilmiş fosil buluntu yerleri de ziyaret edilmiştir. 2023 yılı çalışmasının önceki yıldan en önemli farkı (olasılıkla bazı noktalara ulaşamamış olmanın doğurduğu zamanın kullanılmasıyla) alanda ekibin Paleolitik açısından verimli olabileceğini düşündüğü alanları da incelemesidir. Bu incelemeler sayesinde Paleolitik buluntu yerleri açığa çıkarılmıştır. Yine hatırlatmakta fayda vardır ki, esas amacımız Paleolitik buluntu yerlerini bulmaktan çok bunları bulmak için kullanılabilecek bir yöntemi geliştirmektir.

2022 ÇALIŞMALARININ DEVAMI

2022 yılında arazide tespit edilerek Müze Müdürlüğünün izinleriyle İstanbul Üniversitesine getirilmiş olan yontma taş malzemenin analiz çalışmaları 2023 arazi sezonu öncesinde tamamlanmıştır. Bu malzemenin çizim, fotoğraf ve üç boyutlu tarama işlemleri devam etmektedir. 2023 yılında tespit edilen malzeme üzerinde aynı nitelikteki çalışmalarımız sürmektedir.

2022 yılında tespit edilmiş I10 Orta Paleolitik buluntu yeri yakınlarından alınmış bir jeolojik örnek üzerinde yapılmış *kozmojenik nükleid* tarihleme analizi 119,6 ±17,9 bin yıl öncesine tarihlendirilmiştir. Bu tarihleme orada tespit edilmiş Paleolitik buluntuların olası yaşını vermektedir. Bu tarihleme ile ilgili çalışmalarımız devam etmektedir. Böylelikle Afyonkarahisar ilindeki Paleolitik buluntularla ilgili ilk arkeometrik tarih elde edilmiştir. Bu aynı zamanda Kütahya Kureyşler'den (Dinçer vd. 2020) sonra Batı Anadolu'da tarihlendirilmiş ikinci açık hava Orta Paleolitik buluntu topluluğudur. Bu Afyonkarahisar'da I10 ile benzer niteliklere sahip diğer buluntuların da yaklaşık 119 binyıl öncesine ait olabileceği sonucunu ortaya koymaktadır.

BULGULAR

B09 (38°32'35.90"N 29°52'6.57"E) Hocalar ilçesinde, Davulga Yaylası'nda yer almaktadır. Burası çok dağlık ve ulaşımı kullandığımız araçla mümkün olmayan bir yerdir. Bu nedenle noktaya ulaşılamadı. Ulaşılan yer hedeflenen noktanın kuşuçumu 850 m kuzeyindeydi. Açık orman, yüzey görünümü yüksek. Şist ve kuvars çok sayıdadır fakat hiçbiri Paleolitik insanların kullanabileceği kalitede değildir.

D07 (38°21'37.58"N 30° 1'27.55"E) Akdağ piknik/mesire alanının kuzeyinde yer alır.

Bir göletin taşkın alanı içindedir. Çevresinde karaçam ormanı mevcuttur. Taşkın alanında çok nadiren yamalar halinde çay taşları bulunur. Taşkın alanı dışında daha köşeli şist, bazalt ve kuvars mevcuttur. Ormanlık alanda yüzey görünümü çok düşüktür. Taşkın alanında burayı besleyen bazıları aşınmış kanal ve dere yatakları bulunur. Herhangi bir arkeolojik malzeme ile karşılaşılmamıştır.

D08 (38°27'1.59"N 30° 1'14.25"E) Yumruca köyünün kuzeyindeki, batıdaki ovaya eğimli tepe yamaçlarında yer alır. Bitki örtüsü yoğun olduğu için yüzey görünürlüğü düşüktür. Şist ve andezit ve kuvars mevcuttur. Kuvars, ham madde olarak kullanılamayacak kalitededir. Herhangi bir arkeolojik malzeme ile karşılaşılmamıştır.

D09 (38°32'25.58"N 30° 1'0.88"E) Noktaya ulaşılamadı. Arazi yoğun bitki örtüsüyle kaplı ve yüzey görünümü çok düşüktü. Doğu/güneydoğu doğrultulu derin bir vadiye inildi. Burada oyuklar, çatlaklar mevcuttur. Bu oluşumlar içinde kaya sığınakları olması mümkündür. Herhangi bir arkeolojik malzeme görülemedi. Otlar yüzünden yüzey görünürlüğünün düşük olmasıyla ilişkili olabilir. Kalkerler mevcut. Az sayıda bazalt var ancak bunların kökeni belirsiz.

D10 (38°37'49.57"N 30° 0'47.46"E) Noktaya ulaşılamadı. Onun yerine D11'e gidilen yol üzerinde Akçadere Mahallesi'nin kuzeyinde yer alan yüksek bir düzlükte, geniş bir alanı görebilen hâkim bir tepede yer alan tarlalarda yürüyerek çalışıldı (Harita: 3). Burada toprak kahverengidir (Resim: 1). Tarlalar sürülmüş olduğu için yüzey görünümü yüksektir. Kuvars, kuvarsit ve çakmak taşı birincil kaynak olarak mevcuttur. Bu hammaddeden işlenmiş Alt Paleolitik yontma taş buluntular mevcuttur.

Burası asfalt yolun hemen kenarında yer almaktadır. Ulaşımı oldukça kolay bir yerdir. Yolun esasen doğusu araştırıldı ancak batı kısımda da çok az da olsa gözlemler yapıldı. Yolun her iki tarafının da ileride araştırılması iyi olacaktır. Yolun batısında arkeolojik malzeme daha az gibi ancak bu tarlaların farklı zamanlarda sürülmüş olmasıyla da ilgili olabilir. Tarlanın etrafında meşe çalıları (2 – 6 m) bulunur. Buluntu yoğunluğu oldukça azdır.

Çok sayıda kuvars, daha az sayıda kuvarsit ve çakmak taşı ham madde kullanılmıştır. Kuvarslar genellikle yoğun olarak yongalamayı etkileyen faylara sahiptir. Çakmak taşı ham madde genellikle düşük kalitede ve *porozite*lidir. Bu da buluntuların niteliğini etkilemektedir. Çakmak taşları 20 cm boyutlara kadar büyük olabilirken, kuvarsların en büyüğü 15 cm'dir. Buluntular içerisinde el baltaları ve daha az sayıda satır/kıyıcılar gibi çekirdek aletler bulunmaktadır. El baltalarının yapımında kuvarsit kullanılmıştır. Bu hammaddeler yüksek homojenliğe sahiptir. El baltaları değişik tiplerdedir. Sert vurgaç kullanımıyla şekillendirilmişlerdir. Bu el baltalarının kenarları değişik keskinlik derecesine sahiptir. El baltalarının taşımalığı olarak yongalar kullanılmıştır. Önce *korteks*li iri yongalar elde edilmiş ardından bu yongaların hem iç hem de dış yüzeyleri işlenmiştir. Bu iri yonga elde etme yöntemi D10 buluntuları içinde el baltasına dönüştürülmemiş iri yongalarda da tespit edilmiştir. Bu iri yongalar, olasılıkla çok büyük vurgaçların yerde sabit duran büyük ham madde bloklarına

şiddetle vurulması ile elde edilmiştir. Bu iri yongalar az sayıdadır, bunların elde edildikleri çekirdekler mevcut değildir. Çünkü büyük olasılıkla bunlar sabit duran bantlar şeklindeki hammaddenin kesitlerde işlenmesiyle elde edilmiştir. Yüzey araştırması sırasında bu kesitler tespit edilmemiştir.

Acheul teknolojisinin bir başka unsuru olan satır/kıyıcılarla da karşılaşılmıştır. Bunlar 4 tanedir. Bir tanesi hafifçe düzeltilenmiş bir çay taşıdır. İki kıyıcı ve bir satır bulunmaktadır. Bunlar genel olarak kuvars hammaddenin tek kenarından işlenmesiyle elde edilmiştir. El baltalarının yapımında kuvarsit daha fazla tercih edilirken, satır ve kıyıcıların yapımında ise kuvarsın daha fazla kullanılması bunun bilinçli bir tercih olduğunun göstergesidir.

Buluntular içerisinde yongalar daha çok sayıdadır; kuvars, kuvarsit ve çakmak taşından yongalar mevcuttur. Yongaların dış yüzlerinde genellikle *proksimal*den gelen paralel çıkarımlar bulunur. Yongalar genel olarak oldukça az düzeltilidir. Genel olarak değerlendirildiğinde, D10 buluntuları tipik bir *Acheul* teknolojisini yansıtmaktadır. Aynı zamanda, buluntuların içinde nacakların olmaması da D10 buluntularının Orta veya Üst *Acheul* teknolojisine ait olduğunu göstermektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, çekirdeklerin ve korteksli yongaların sayısı burada yerel hammaddenin işlenmiş olduğunu göstermektedir. Ancak düzeltili aletlerin sayısı ve niteliği buradaki Paleolitik Dönem insan etkinliklerinin sadece hammaddenin işlenmesiyle sınırlı olmadığını da kanıtlamaktadır.

D11 (38°43’13.56”N 30° 0’33.97”E) Noktaya ulaşılamadı. Arabanın son kaldığı yerde biraz yürüdü. Mera ve tarım arazisi. Yüzey görünümü orta / düşük düzeydedir. Bazaltlar mevcut bunlarla beraber küçük kuvars parçaları da bulunmaktadır. Sarı, açık sarı toprak veya kil dolgular gözlemlenmiştir. Herhangi bir arkeolojik malzeme ile karşılaşılmamıştır.

E06 (38°16’23.79”N 30° 8’31.82”E) Sandıklı Ovası’nın güneybatısındaki tepelik alanda yer alır. Güneydoğusu eğimli alanlardır. 1- 3 metre yüksekliğinde meşelik ve kısmen çayırlık arazidir. Yüzey görünürlüğü orta yüksekliktedir. Kuzeyde düz tepeler bulunur. Kuzeydeki yamaçların çukurluk alanlarında şu anda kuru olan göl yatakları vardır (ortalama 30 m çap). Kalker ana kaya bulunur. Çok iri kalker bloklar mevcuttur. Bu bloklar arasında *terra rosa* toprak mevcut. Yontma taş ham maddesi olarak kullanılabilecek kaynaklar yoktur. Herhangi bir arkeolojik malzeme görülmedi. Bir adet *distal*i kırık fosilleşmiş at (?) *fibula*sı görüldü.

E07 (38°21’47.84”N 30° 8›19.08»E) Örenkaya Mahallesi merkezinin güneybatısında yer alır. Tam olarak noktaya ulaşılamamıştır. Burası Sandıklı Ovası’nın batısında yer alan eski volkanik sıradağdır. Andezit bloklar mevcuttur. Parça parça ot, alçak seyrek ağaçlar bulunur, yüzey görünümü yüksektir. Yontma taş ham maddesi yoktur. Herhangi bir arkeolojik malzeme ile karşılaşılmamıştır.

E08 (38°27’11.87”N 30° 8’6.29”E) Baştepe Mahallesi’nin kuzeydoğusundadır. Burası bazı yerleri ekili çoğunluğu sürülü tarlalardır. Arazi düzdür, alüvyon dolgular vardır. Toprak kahverengidir. Ham madde veya arkeolojik malzeme tespit edilmemiştir.

E09 (38°32’35.90”N 30° 7’53.43”E) Sandıklı Ovası’nın kuzeyinde yer alan dağların eteğindedir. Açık kahverengi toprak mevcuttur. Çok az miktarda Roma Dönemi (?) seramiği gözlemlenmiştir. Burası olası bir göl yatağıdır. Yontma taş yapımında kullanılabilecek ham madde bulunmamaktadır. Jeomorfolojik olarak Sandıklı Ovası’nın kenarındaki dağlık alanın eteğinde yer aldığı için Paleolitik açısından çok umut vaat eden bir alan olmasına karşın Paleolitik buluntular gözlemlenememiştir. Yüzey görünümü orta düzeydedir. Arazi tarla olarak kullanılmaktadır. Burada ayrıca Daylık Vadisi de araştırıldı. Araştırılan alan daha önceden bilinen Kınık fosil lokalitesinin batısındadır. Yamaçlarda asılı teraslarda kalker mevcuttur. Bunlar fosillerin olduğu tabaka olmalıdır. Ancak söz konusu fosilleri tespit edemedik. Yontma taş ham maddesiyle karşılaşılmadı.

E10 (38°37’59.92”N 30° 7’40.52”E) Çukurca Mahallesi’nin yaklaşık 1 km güney doğusundadır. Derin bir vadinin üstündeki kayalığın üstündedir. Tam olarak noktaya ulaşılması mümkün olmamıştır. Orman ve uzun otlar bitki örtüsünü oluşturur. Yüzey görünümü oldukça düşüktür. Kuzeydeki vadinin eski teraslarından bir tanesi burada mevcuttur. Vadinin diğer yakasında çok sayıda kalker kayalık ve kaya sığınağı mevcuttur. Vadinin karşısında sarp kayalıklar bulunur. Çukurca çevresinde çok sayıda kaya sığınağı olması mümkündür.

E10’a giden yol üstünde vadiye hâkim tepenin üzerindeki *konglomeratik* kayaçlara oyulmuş 20 x 10 m yüksekliği 5 – 7 m olan bir kaya sığınağı araştırılmıştır (Resim: 3). Altındaki vadinin dere yatağı içinde Bizans Dönemi’ne ait kiremit parçaları vardır ve bir tane, yaklaşık 2 metre uzunluğunda mermer sütun tespit edilmiştir. Bakanlık yetkili uzmanımız tarafından gereken belgeleme yapılmıştır.

Kaya sığınağına giden yolda olasılıkla daha erken dönemlere ait seramik parçaları görülmüştür. Kaya sığınağının zemininde *konglomera* mevcuttur ayrıca modern hayvan gübresi bulunmaktadır. Arkeolojik dolgu tespit edilemedi. Ancak kazılması durumunda önünde ve içinde olabilir. Sadece bir tane dönemi belirlenemeyen denenmiş çekirdek tespit edilmiştir.

F06 (38°16’33.61”N 30°15’22.90”E) Noktaya ulaşılamadı. Noktanın batısında arabayla ulaşılabilen noktanın etrafında dolaşıldı. F06 yaklaşık 1 km doğuda yer alır. İncelenen alan Ballık Mahallesi’nin güneyinde yer almaktadır. Batıya doğru eğimli arazide, çok sayıda birbirine paralel kanyon vardır. Bu vadilerin üst kısımları düz sırtlarla birbirinden ayrılmaktadır. Sandıklı Ovası’na bağlanan bir su sistemi mevcuttur. Burası ise ovanın doğusundaki yüksek platodadır. Sırtların üzerindeki eski teraslarla ilişkili olarak yaklaşık 15 – 25 cm çap boyutlu çoğunluğu kalker malzeme içeren teraslar mevcuttur. Kalker ana kaya kanyonun üstünde açığa çıkmış durumdadır. Bunun batısında bazalt gibi volkanik kayaç içerikli *konglomera*lar mevcuttur. Herhangi bir arkeolojik malzeme tespit edilmemiştir.

F07 (38°21’57.69”N 30°15’10.67”E) Gökçealan köyün hemen batısında bulunur. Burada dere çakılları mevcuttur, bazıları oldukça iridir. Toprak açık kül rengidir. Tarlalar yeni biçilmiş olduğundan dolayı yüzey görünümü düşüktür. Çok seyrek İlk Tunç Çağı veya sonrasına ait seramik parçaları görülmüştür. Bunlar birkaç km yakınlarda bulunan Kusura yerleşimi ile ilişkili olabilir.

F08 (38°27’21.75”N 30°14’58.39”E) Sandıklı ilçe merkezi güneybatısındaki ovada bulunan tarlalardadır. Yüzey görünümü orta seviyededir. Seralar mevcuttur. Açık kahverengi alüvyal toprak bulunur. Bunun içinde seyrek olarak kuvarsit çakıllar vardır. Yontma taş yapımında kullanılabilecek nitelikte ham madde yoktur, herhangi bir arkeolojik malzeme tespit edilmemiştir.

F08, F07 ve G08 ile G08 noktalarımız arasında kalan Selçik ve Kargın köyleri civarlarında da gözlem noktaları dışında araştırma yapılmış ve oldukça zengin Paleolitik buluntu yerleri açığa çıkarılmıştır.

F8/1 SELÇİK (38°26’52.32”N 30°17’31.19”E) Sandıklı’ya bağlı Selçik Mahallesi’nin kuzeybatısındadır (Resim: 4). Bu alan daha önce Miyosen fosil lokalitesi olarak işaretlenmiş olduğu için ekibimiz buraya gelmiştir. Herhangi bir fosille karşılaşılmamıştır. Burası peneplenleşmiş bir düzlüktür. Terası olmayan, yumuşak dere yataklarıyla bölünmüş bir arazidir. Çay taşı şeklinde volkanik kayaçlar mevcuttur. Çakmak taşı az da olsa bulunur. Yontma taş buluntular çok az sayıda ve düşük yoğunluktadır. Alan çoğunlukla tarla olarak kullanılmaktadır. Yüzey görünümü genellikle yüksektir.

Ham madde yapısı genel olarak bozuktur. Çekirdekler ve diğer buluntuların genel durumu Orta Paleolitik Dönem’i yansıtmaktadır. Çekirdekler içinde küresel ve yarı küresel çekirdekler baskındır. Bunları *Para-Levallois* çekirdekler izler. Genel olarak bu çekirdeklerde de merkezcil yönlerden işlenmiş olanlar fazladır. Çekirdeklerdeki çıkarımlar genel olarak yongaların ortalama boyundadır. Bazı çekirdeklerde ham madde yapısının bozuk olmasından dolayı işlenmeden bırakılmış yüzeyler mevcuttur.

Ham madde yapısının bozuk olması nedeniyle yongalarda iç, dış yüz ve diğer yonga özellikleri çok belirgin olarak tespit edilememiştir. Yongaların özellikle ince kenarlarında *tafonomik* nedenlerle oluşmuş çeşitli kırıklar mevcuttur bunların yongaların değişik yüzlerinde sistematik olmayan bir şekilde dağılmış olması söz konusudur. Buluntular içerisinde deliciler dikkat çeker.

F8/2 SELÇİK 2 (38°25’32.41”N 30°17’43.33”E) Selçik Mahallesi’nin güneybatısında yer alır. Yol kenarındaki yüksek, batıya eğimli bir sırtın üzerindedir (Resim: 5). Açık kahverengi toprak bulunur, bununla ilişkili olarak çay taşı şeklinde bazaltlar vardır. Ancak bunlar Paleolitik aletlerin yapımında kullanılmamıştır. Çakmak taşı ham madde köşeli şekillerde ve 10 – 25 cm büyüklüktedir. Doğal halinde çoğunlukla kalın yassı şekillerdedir. Bunlar içinde kahverengi *dentrit*li çakmak taşı ve koyu gri renkliler vardır. Çakmak taşı kaynağı jeolojik olarak *in situ*dur. Sürülmüş tarlada yüzey görünümü yüksektir. Tarlalardan toplanmış taş yığınları içinde çoğunlukla çekirdekler bulunmuştur. Burası önemli bir Orta Paleolitik buluntu yeridir.

Buluntular içinde çekirdekler sayıca fazladır. Bunların içinde *Levallois* yöntemiyle yapılmış olanlar da mevcuttur. Ayrıca küresel olarak işlenmiş çekirdekler, sadece bir yüzü işlenmiş çekirdekler gibi çekirdekler de mevcuttur. Üzerinden sadece birkaç yonga

çıkarıldıktan sonra işlenmesine devam edilmemiş denenmiş çekirdeklerin varlığı da önemlidir. Denenmiş çekirdeklerin sayıca fazlalığı ve bunların işlenmesinde çoğunlukla yassı hammaddelerin kullanılmış olması özellikle vurgulanmalıdır. Hem *Levallois* çekirdeklerin hem de bu denenmiş çekirdeklerin çoğunlukla bozuk hammadddeden yapılmış olmaları vurgulanmalıdır.

Afyonkarahisar batı ilçelerinde çay taşı hammaddeler kullanılarak yapılmış olmasına alışkın olduğumuz satır ve kıyıcı gibi çekirdek aletler de burada köşeli ve birinci hammaddeler kullanılarak yapılmıştır. Satır ve kıyıcılarda bu nedenle tipolojik olarak çay taşından yapılmış örneklerden farklılık görülür. Bunların üzerinde bazen kullanım kırıkları ve düzelti de görülmesi bunların çekirdekten çok alet olarak işlevine işaret eder. Hem *Levallois*, hem de *Levallois* olmayan bazı çekirdeklerde de taşımalık elde etmeyle ilgili işlemler tamamlandıktan sonra oluşan kenarlar düzeltilenmiştir. Ayrıca üzerindeki çıkarımların boyutu nedeniyle bir satır olarak değerlendirilmeyecek çok sayıda düzeltilenmiş doğal parça mevcuttur. Bu doğal parçaların çoğunlukla kısa kenarları 2-3 cm uzunluğunda çıkarımlarla bir veya iki yüzden işlenmiştir. Ardından bu aletlerin bazılarında oluşan keskin kenarlar kullanım kırıkları veya düzelti gibi ikincil işleme ait izler taşır.

Genel olarak bakıldığında buluntu topluluğunda yongalar ve düzeltili yongalar oldukça az sayıdadır. Bunlar çoğunlukla *korteks*lidir. Hammaddenin kalitesi de bu buluntuların tipik olmasını engellemiş görünmektedir. Özellikle vurgulanması gereken noktalardan bir tanesi ikincil *korteks*e sahip hammaddelerin de kullanılmış olmasıdır. Bunlar birincil ham maddeye yakın nitelik ve renklerdedir. Dolayısıyla bunların da çok yakın bir çevrede depolanmış kaynaklardan getirilmiş olduğunu söylemek olasıdır. İkincil hammaddenin de kullanımında herhangi bir teknolojik farklılık tespit edilmemiştir.

F8/3 GARKIN (38°25’50.69”N 30°18’42.86”E) Selçik Mahallesi’nin yaklaşık 1 km güneydoğusunda, Kargın Mahallesi’nin 2,5 km batısındadır. Daha önceden bilinen “Garkın” adlı bir fosil lokalitesidir. Peneplenen, batı yamaçlarda bulunan bir alan 3 X 3 metre boyutlarında kazılmıştır. Bu paleontolojik kazı alanının üstündeki düzlükte Orta Paleolitik Dönem’e ait yontma taş buluntular tespit edildi (Resim: 7). Açık gri renkli dolgular mevcuttur, bazalt çay taşları bulunur. Az miktarda kahverengi, yassı kalın çakmak taşı ham madde vardır. Bu çakmak taşı damarlı ve kalitesizdir. Tarla olarak kullanılmış olduğu için yüzey görünümü yüksektir.

Burada hem birincil hem ikincil çakmak taşı hammaddeler kullanılmıştır. Genel olarak bakıldığında hammaddeler büyük boyutlu değildir (en fazla 15 cm). Buluntular içerisinde özellikle *para-levallois* çekirdekler merkezcil çıkarımlarla işlenmiştir. Diğer çekirdekler içerisinde küresel ve yarı küresel çekirdekler mevcuttur.

Yongalar genel olarak *kortekslı*dir. Bu durum hammaddenin küçük boyutlarıyla uyumludur. Düzeltili aletler içerisinde az sayıda kenar kazıyıcı ve çentikli aletler bulunmaktadır. Genel olarak bakıldığında düzeltiler yongaların çok fazla tükenmesine yol açmamıştır. Bu-

luntular fazla sayıda değildir. Ancak bunların genel teknolojik karakteri açık bir şekilde Orta Paleolitik Dönem'i yansıtmaktadır. Bazı buluntular Üst Paleolitik Dönem'e ait olabilir

F09 (38°32'45.82"N 30°14'46.05"E) Ekinhisar'ın kuzeydoğusunda, görece eğimli alandadır. Burada kuru, eski teraslarına dair izler olmayan dere yatakları bulunur. Çayırlıktır, yüzey görünümü orta seviyededir. Sırtların üzerinde andezit bloklar vardır. Az sayıda kuvars mevcut. Yontma taş ham madde yoktur, arkeolojik malzeme tespit edilememiştir.

F10 (38°38'9.87"N 30°14'33.65"E) Akharım beldesinin içinde kalan özel mülk olduğu için bakılamadı. Akharım'ın batısındaki alanlara bakıldı. Burada akarsuyun eski teraslarında çok miktarda çay taşı mevcuttur. Bunlar arkeolojik açıdan çok net aletler değil. Başka buluntu veya çakmak taşı bulunamadı. Yüzey görünümü yüksektir. Sadece bir tane iri düzeltili alet bulunmuştur. Dönemi belirlenememiştir.

F11 – ÇAYHİSAR (38°44'18.11"N 30°11'20.70"E) Sinanpaşa ilçe sınırları içindedir. Sinanpaşa-Çayhisar asfalt karayolunun üzerinde, Çayhisar'ın yaklaşık 2 km kuzeydoğusundadır. Gözlem noktalarımız F11-E11 arasında kalan bölgededir. Yol kenarında batıya eğimli yamaçlarda çok sayıda çay taşı bulunur. Bunlar vadi içindeki akarsuyun olası eski teraslarıyla ilgilidir. Genellikle kuvarsit bulunur. Tarla olarak kullanılmaktadır. Yeni sürülen yerlerde yüksek, sürülmemiş alanlarda düşük yüzey görünürlüğü vardır. Yerel olmayan kahverengi çakmak taşından yongalar vardır ve bir adet satır tespit edilmiştir. Paleolitik Çağ'a ait bir buluntu yeridir. Buluntu yoğunluğu çok düşüktür ancak bu bölge daha ayrıntılı incelenmelidir.

Burası bir çay taşı ham madde kaynağıdır. Boyutları 15 cm'ye kadar olan kuvars, çakmak taşı gibi çeşitli hammaddeler buradaki terasta birikmiştir. Arazide gerçekleştirilen ilk gözlemler buradaki hammaddelerin yontma taş üretimi için çok az kullanılmış olduğunu göstermiştir. Toplam altı adet yontma taş bulunmuştur. Yuvarlanmış köşelere sahip bir kuvars hammaddenin tek bir kenarı tek bir yüzden işlenerek yapılmış bir satır ve kahverengi çakmak taşından yapılmış yongadan çentikli burada bulunan önemli buluntulardandır. Bunların genel olarak Paleolitik Çağ'a tarihlenmeleri mümkündür. Az sayıda olduklarından daha fazla yorum yapılması mümkün değildir. Bu buluntuların yakın çevresindeki diğer alanların da araştırılması gerekmektedir.

G06 (38°16'43.03"N 30°22'14.04"E) Dinar ilçesinde yer alır. Haydarlı köyünün kuzeybatısında yer alan tepeliklerdedir. Arazi derin topraklı dere vadisi ve buna bağlanan drenaj kanallarıyla parçalanmış bir arazidir. Miyosen kökenli kalkerler ve ayrıca andezit ve bazaltlar mevcuttur. Noktaya ulaşıldı.Vadide çok sınırlı ağaçlar, üst kısımları uzun çayır. Yeni ekilmiş orman. Yüzey görünümü çok düşüktür. Kayaların açıldığı alanlarda yüksek ancak çok kısıtlıdır.

G07 (38°22'7.14"N 30°22'2.32"E) Soğucak kuzeyindeki yaylalarda yer alır. Noktaya tam olarak ulaşılamadı. Volkanik arazi, andezit mevcuttur. Bazı yerler çayır, yüzey görünümü orta seviyededir. Arkeolojik malzeme veya ham madde yoktur.

G08 (38°27'31.24"N 30°21'50.54"E) Çok yüksek bir dağın tepesindedir. Noktaya ula-

şılamadı. Dağın tepesinde, yanındaki asfalt yolda duruldu. Arazi çok sarp olduğu için başka araştırma yapılamadı. Kayda değer hiçbir şey tespit edilmedi.

H06 (38°16'52.06"N 30°29'5.23"E) Dinar ilçesindedir. Kınık Mahallesi kuzeyindeki tarlalardadır. Bu tarlalardan bazıları sürülmüştür, bunlarda yüzey görünümü yüksek, sürülmemişlerde ise düşüktür. Alüvyal, kahverengi toprak bulunur. Bunların içindeç çok az çakıl bulunur. Ham madde yoktur, arkeolojik malzeme görülmemiştir.

H07 (38°22'16.19"N 30°28'54.01"E) Dinar-Şuhut ilçe sınırlarının olduğu yerdedir. Yakınında ulaşım imkanı veya bir yerleşim yoktur. Dağlık bölgededir. Bu nedenle ulaşılması mümkün olmamıştır.

SONUÇLAR

2023 Batı Afyonkarahisar Paleolitik Çağ Yüzey Araştırması esasen Sandıklı, Hocalar ve Kızılören ilçelerinde gerçekleştirilmiştir. Kızılören ve Hocalar ilçelerinin yüzölçümleri görece az olduğu için bu ilçelere fazla gözlem noktası denk gelmemiştir (Hocalar'da 3, Kızılören'de 1 adet). Araştırma sahasına yakın olduğu için Dinar ve Sinanpaşa ilçelerinde, yukarıda bahsedilen alanlarda da çalışılmıştır. 2023 yılı Paleolitik buluntu yerlerimizin tamamı gözlem noktası olarak daha önceden belirlenmiş noktaların dışında tespit edilmiştir. Bunlar ya bu noktalara ulaşılamadığı için araştırılmış alanlar ya da bilinen bir fosil lokalitesini gözlemlemek için gidilmiş olan yerlerdedir.

Paleolitik Çağ buluntuları ham madde kaynaklarıyla yakından ilişkilidir. Bunlar 2022 yılında tespit edilmiş buluntu yerlerinin aksine, çakmak taşından çok kuvars, kuvarsit ham madde ve volkanik arazilerle ilişkilidir. Kullanılmış hammaddelerin değişmesinin doğal bir sonucu olarak buluntular tipolojik olarak da önceki yıldan daha farklıdır.

D10 gözlem noktası yakınlarında tespit edilmiş Alt Paleolitik buluntu yeri hem jeolojik olarak korunmuş yüksek bir düzlükte yer aldığı için, hem de nispeten zengin buluntular olduğu için 2023 yılının en önemli keşfidir. Burada *Acheul* türü buluntuların olduğunu söylemek mümkündür. Burada özellikle Denizli ilindeki iki yüzeylilerle bir benzerlik vurgulanmalıdır (Özçelik ve Bulut 2021).

Selçik çevresindeki alanlar da özellikle Orta Paleolitik Dönem'le ilgili olarak önemlidir. Çayhisar yakınları hakkında daha fazla araştırma yapılması gereklidir.

Genel olarak bakıldığında 2023 yılı araştırması çoğunluğu dağlık ve mevcut imkanlarımızla gözlem noktalarına ulaşılamayan alanlarda gerçekleştirilmiştir. Gözlem noktalarına ulaşmaya çalışmanın bu bölgeyi daha iyi tanımamıza olanak sağlayabileceğini düşündüğümüz için bu noktaları birbirinden 10 km uzak olacakları şekilde eşit aralıklarla konumlandırmıştık. İlk önerdiğimiz sistem halen araştırma yöntemi olarak geçerli olsa da ulaşılamayan noktalar yüzünden vaktimizin bir kısmında geleneksel yöntemelere geri dönmek zorunlu olmuştur. Bunun sonucunda da ekibimiz, esas amacımız hiçbir zaman bulmak olmasa da arazi çalışmasını geleneksel Paleolitik yüzey araştırması gibi gerçekleştirmiştir. Bu bizlere daha

fazla buluntu yeri tespit edilmesi olarak geri dönüşü olmuş bir yöntemdir. Bu sayede araştırma alanımızdaki ilk Alt Paleolitik Dönem buluntuları tespit edilmiştir.

Batı Afyonkarahisar Paleolitik Çağ Yüzey Araştırması'nın sonuçlarının paylaşılması için bir web sitesi oluşturulmuştur (Web: 2). Bu web sitesinde projenin gelişmeleri yanında ayrıca bulunmuş yontma taş aletlerin verileri de açık kaynaklı olarak paylaşılmaktadır.

TEŞEKKÜR

Çalışmalarımızın her aşamasında destek veren Afyonkarahisar Müze Müdürlüğüne, arazi çalışmalarına katılan Ankara Üniversitesi Tarihöncesi Arkeolojisi programı öğrencisi Ayça Kuvvetli'ye, laboratuvar çalışmalarına katkılarından dolayı İstanbul Üniversitesi Antropoloji Bölümü öğrencileri Elif Çağla Doğu ve Zeynep İçel'e teşekkür ederiz. 2022 yılında çalışmalarımızı destekleyen ve tarihleme için kaynak sağlayan Türk Tarih Kurumuna bir kez daha teşekkür ederiz.

KAYNAKÇA

Aydın, Y., Taşkıran, H., Erbil, E, Sarıoğlu, E. K., ve Özturan, m (2024). Afyonkarahisar Doğu İlçeleri Paleolitik Çağ Yüzey Araştırması (2022), *Araştırma Sonuçları Toplantısı* 39 (3), s. 517-531.

Dinçer, B., Kelpetin, Z., Birol, Ö., ve Aktaş, N., (2020). Kureyşler Baraj Gölü Havzası Paleolitik Araştırmaları 2015-2016. (Ed. S. Ünan) Kütahya Kureyşler Barajı Kurtarma Kazıları 2015-2016. Ankara: Bilgin Kültür Sanat, s. 1-54.

Dinçer, B., Şahin, S., ve Karahan, G., (2023). West Afyonkarahisar (Turkey) Palaeolithic Survey 2022: Field Methods and First Results. *Anatolia Antiqua* XXXI, s. 243-259.

Dinçer, B., Şahin, S., Karahan, G., ve Dumanlıoğlu, C. (2024). Batı Afyonkarahisar Paleolitik Çağ Yüzey Araştırması – 2022 (Merkez, Şuhut, Sinanpaşa İlçeleri). *Araştırma Sonuçları Toplantısı* 39 (1), s. 313-329.

Özçelik, K. ve Bulut, H, (2021) Denizli'de (Ege Bölgesi) İki Yüzeyli Alet Geleneği: Tekno-Tipolojik Analizlerle Sınırlı Çalışmaların Kronolojik Sorunların Çözümündeki Yetersizliği. *Colloquium Anatolicum* 20, s. 163–182.

Taşkıran, H. ve Taşkıran, Z. F. (2011). İki Yüzeyli Aletlerin Anadolu'daki Dağılımında Yeni Bir Nokta: Afyonkarahisar, (Ed. H. Taşkıran, G. Kartal, K. Özçelik, m B. Kösem), *Işın Yalçınkaya'ya Armağan*, Ankara: Bilgin Kültür Sanat, s. 235-244.

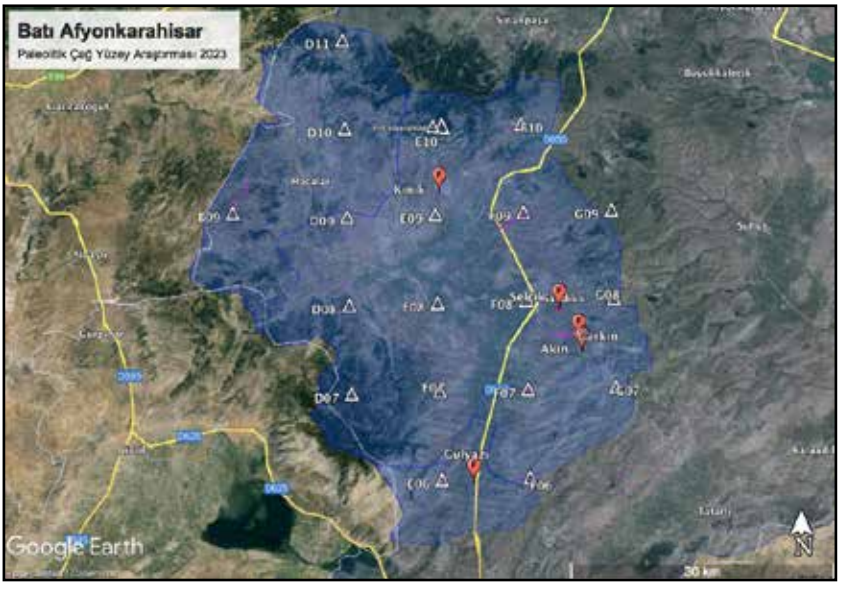
Web 1: Dinçer, B., (2022). Geniş Bölgelerde Paleolitik Çağ Yüzey Araştırmaları İçin Yöntem Önerisi. *Türkiye Arkeoloji Araştırmaları Webinarı* 4, ArkeolojiHaber Youtube Kanalı [https://www.youtube.com/watch?v=8DW3EqTR2rw].

Web 2: https://avesis.istanbul.edu.tr/researchteamsite/bafpal

EKLER

Harita 1: Batı Afyonkarahisar Paleolitik Çağ Yüzey Araştırması gözlem noktaları.

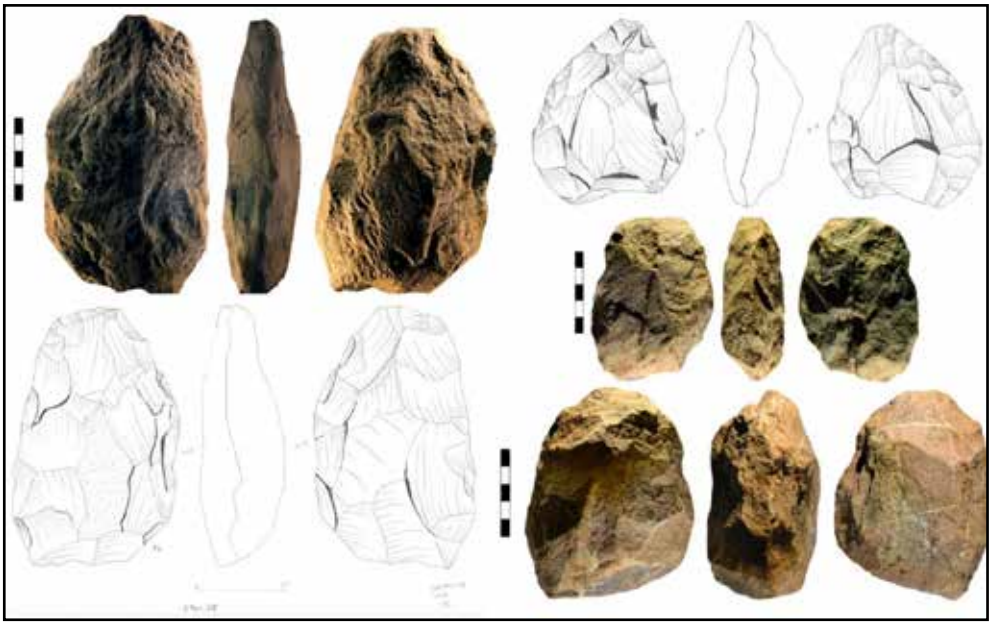
Harita 2: Batı Afyonkarahisar Paleolitik Çağ Yüzey Araştırması 2023 yılı gözlem noktaları.

Harita 3: D10 yakınlarındaki Paleolitik buluntu yerinde yürüme GPS izleri.

Resim 1: D10 Paleolitik buluntu yeri genel görünümü.

Resim 2: D10 Paleolitik buluntu yerinden iki yüzeyliler (ölçekler değişkendir, cm).

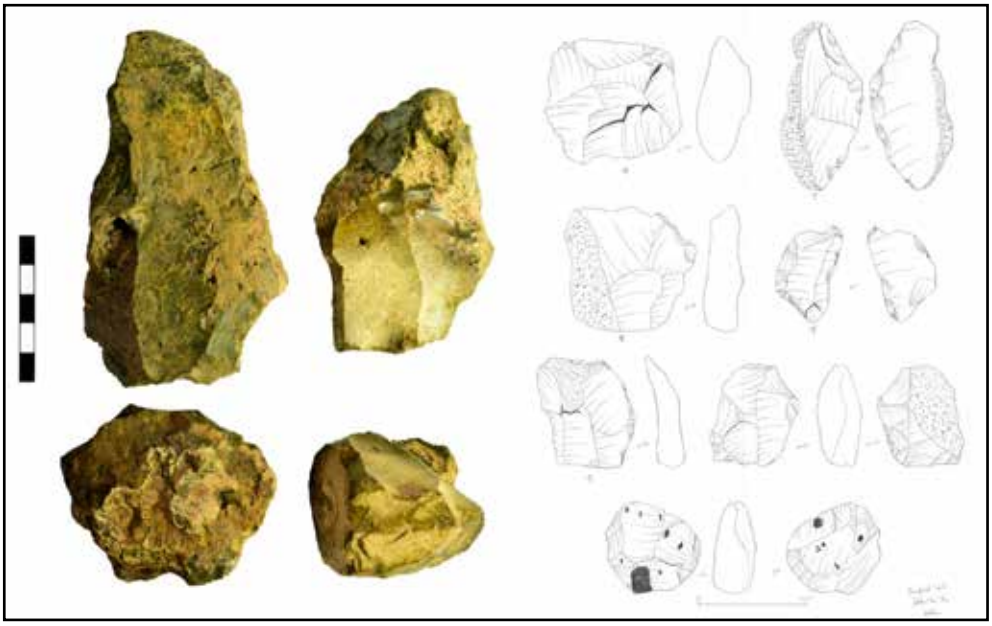
Resim 3: E10 yakınlarındaki kaya sığınağı.

Resim 4: F8/1, Selçik 1 buluntu yerinin görünümü ve seçilmiş yontma taş buluntulardan çekirdek, deliciler ve ön kazıyıcı (ölçekler değişkendir, cm).

Resim 5: F8/2, Selçik 2 buluntu yeri.

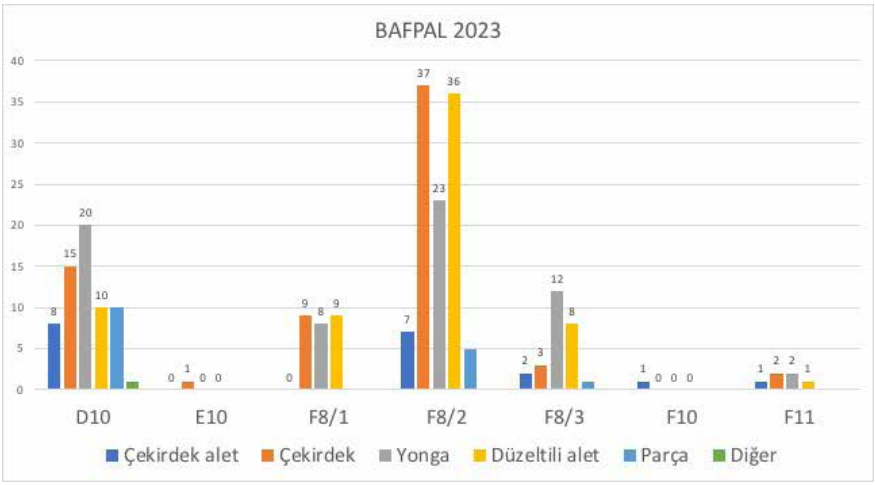
Resim 6: F8/2, Selçik 2 buluntu yerinden *Para-Levallois* uzun yonga çekirdekleri (foto), düzeltili ve düzeltisiz taşımalıklar (çizim).

Resim 7: F8/3 Garkın Paleolitik buluntu yerinin genel görünümü, *Levallois* çekirdek, kıyıcı ve iki yüzeyli alet (ölçek değişkendir, cm).

Buluntu yeri	D10	E10	F8/1	F8/2	F8/3	F10	F11	Toplam
Kıyıcı	2	0	0	6	1	0	0	9
Satır	2	0	0	0	0	1	1	4
İki yüzeyli alet	4	0	0	1	1	0	0	6
Denenmiş çekirdek	5	1	2	12	0	0	1	21
Dilgi/dilgicik çekirdeği	0	0	1	2	0	0	0	3
Levallois dilgi çekirdeği	0	0	0	2	0	0	0	2
Levallois lineal çekirdek	0	0	0	2	0	0	0	2
Levallois merkezcil çekirdek	0	0	0	3	1	0	0	4
Para-levallois çekirdek	0	0	2	3	2	0	0	7
Çekirdek	10	0	4	13	0	0	1	28
Parça	10	0	0	5	1	0	0	16
Örs	1	0	0	0	0	0	0	1
Yonga	20	0	8	23	12	0	2	65
Rende	0	0	0	2	0	0	0	2
Çentikli	2	0	2	2	1	0	1	8
Dişlemeli	0	0	1	2	0	0	0	3
Düzeltili yonga	4	0	4	10	4	0	0	22
Düzeltili parça	4	0	0	11	1	0	0	16
Kenar kazıyıcı	0	0	0	8	2	0	0	10
Delici	0	0	2	1	0	0	0	3
Toplam	64	1	26	108	26	1	6	232

Tablo 1: Batı Afyonkarahisar Paleolitik Çağ Yüzey Araştırması. 2023 yılı yontma taş buluntuları.

Grafik 1: Batı Afyonkarahisar Paleolitik Çağ Yüzey Araştırması 2023 yılı yontma taş buluntuları.

İÇİNDEKİLER

Abdullah BAKIR
ISPARTA İLİ ULUBORLU İLÇESİ TÜRKİYE SELÇUKLU VE BEYLİKLER DÖNEMİ 2023 YILI YÜZEY ARAŞTIRMASI 13

Ahmet MÖREL, Mustafa AKASLAN, Fatih ALTINIŞIK,
Nurittin ÇELİK, Behçet ÇOBAN
ADADA ANTİK KENTİ 2023 YILI MİMARİ BELGELEME VE TEMİZLİK ÇALIŞMALARI 31

Ahmet Vefa ÇOBANOĞLU, Ayşe DENKNALBANT ÇOBANOĞLU
İZNİK VE KÖYLERİNDE TÜRK DÖNEMİ ESERLERİ YÜZEY ARAŞTIRMASI 2022-2023 YILI ÇALIŞMALARI 49

Ali YAŞAR
HARPASA 2023 YILI YÜZEY ARAŞTIRMASI 67

Alper GÖLBAŞ
ARAPGİR ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASI 2023 SEZONU 81

Anar AZİZSOY
KASTAMONU'DA TÜRK DÖNEMİ ARAŞTIRMALARI IŞIĞINDA AĞLI VE SEYDİLER İLÇELERİ 2023 YILI ÇALIŞMALARI 101

Asil YAMAN, Koray KONUK, Anna M. SİTZ, İlayda ALİKAYA,
Münire Rumeysa ÇAKAN, Aslıhan GÜÇLÜ, Kübra GÜNBEY, Şeyda SAYIN,
Fatih DELİ, İbrahim AKALIN, Bahar Cansel İTEZ, Sude Nur ALTINDİŞOĞULLARI,
Mehmet Serhat AYDEMİR
PHOENIX VE KASARA 2023 117

Aydın ERÖN, Suat ATEŞLİER, Murat ÇEKİLMEZ, Nihal AKILLI, Barış SEMİZ,
Çağlar ÇAKIR, Mükerrem KÜRÜM, Erdal İSBİR, Özgün ÖZ, Kemal ERSAVAŞ,
Recep TAŞKIN, Selin YENİGELEN, Mustafa ÜZÜMCÜ, Merve ZEYBEK
KUŞADASI İLÇESİ VE SAMSUN (MYKALE) DAĞI YÜZEY ARAŞTIRMASI PROJESİ: 2023 YILI ÇALIŞMALARI 135

Ayşın ÖZÜGÜL
AYATEKLA (MERYEMLİK) YÜZEY ARAŞTIRMASI 2023 149

Barış YENER, Polat ULUSOY, Şeniz YENER, Deniz ETİK,
Tolga ABALI, Muhammed ERGENÇ
KOLOSSAI ANTİK KENTİ VE TERRİTORYUMU 2023 YILI ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMALARI (3. SEZON) 161

Belgin AKSOY
2023 YILI HAVUZ-ASLANTAŞ VE KARASEKİ ÇALIŞMALARI 173

Berkay DİNÇER, Serkan ŞAHİN, Göknur KARAHAN, Fatih İŞLEYEN
BATI AFYONKARAHİSAR PALEOLİTİK ÇAĞ YÜZEY ARAŞTIRMASI-2023 (SANDIKLI, HOCALAR, KIZILÖREN İLÇELERİ) 187

Betül FINDIK, F. Arzu DEMİREL, Serdar MAYDA, Cemile AMAÇ
BURDUR İLİ PALEOLİTİK ÇAĞ YÜZEY ARAŞTIRMASI-2023 203

Bilge YILMAZ-KOLANCI
ATTOUDA ARAŞTIRMALARI 2023 217

Billur TEKKÖK KARAÖZ
KERAMOS ANTİK KENTİ 2023 YILI YÜZEY ARAŞTIRMASI 233

Birgül ÖĞÜT, Matthias LANGE
2023 YILI GAZİANTEP İLİ ŞEHİTKAMİL İLÇESİ YÜZEY ARAŞTIRMASI 241

Bülent İŞLER, Nesrin AYDOĞAN İŞLER
LİKYA BÖLGESİ ALACADAĞ ÇEVRESİNDEKİ BİZANS YERLEŞİMLERİ YÜZEY ARAŞTIRMASI 2023 YILI ÇALIŞMALARI 259

Çağrı Murat TARHAN
ACIPAYAM (KAZANES) OVASI HÖYÜK YERLEŞİMLERİNİN SİSTEMATİK YÜZEY ARAŞTIRMASI 2023 275

Coşkun ERDOĞAN, İbrahim ÜNGÖR, Merve ÖZYİĞİT, Kerra ALTUĞ KAYA
2023 YILI YASSIÇEMEN SAVAŞI'NIN YERİNİN TESPİTİ VE YOL GÜZERGAHLARI YÜZEY ARAŞTIRMASI 287

Deniz KAPLAN, Şener YILDIRIM, Taner AKAR, Zehra GÜNEŞ
TARSUS İLÇESİ HİNTERLANDI ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASI (2023) 303

Derya YILMAZ
NEOLİTİK ÇAĞ'DAN DEMİR ÇAĞI SONUNA KADAR ANKARA İLİ GÖLBAŞI İLÇESİ İLE HAYMANA İLÇESİ DEREKÖY MAHALLESİ 2023 YILI YÜZEY ARAŞTIRMASI (AGHA 2023) 307

Duygu Sevil AKAR TANRIVER, Serhat FOÇA
YAMANLAR DAĞI YÜZEY ARAŞTIRMASI 2023 YILI ÇALIŞMALARI 327

Ercan ÇALIŞ
VAN GEVAŞ TÜRK İSLAM MEZARLIĞI (2023) 341

Ergül KODAŞ
MARDİN İLİ ARTUKLU, KIZILTEPE, YEŞİLLİ VE NUSAYBİN İLÇELERİ PLEİSTOSEN VE ERKEN HOLOSEN DÖNEM ARKEOLOJİK YÜZEY ARAŞTIRMASI 2023 SEZONU 351

Ergün KARACA
EDİRNE YÜZEY ARAŞTIRMASI (EYA) – 2023 İLK SEZON 363